

“Avui l'art ha esdevingut **espectacle**”

Ramon Canet (Palma, 1950). Pintor de referència de les arts plàstiques de Balears. Exposa cada dos anys en una galeria de Madrid, però també ho ha fet a Barcelona, arreu d'Europa i a Nova York. Té una selecta clientela, de la qual mai no parla, però se sent especialment orgullós del lloc on hi ha penjat un quadre seu: una caixa d'estalvis al centre de Palma: “Allà és viu, el veu la gent...”

Què fa un pintor com vostè amb un estudi en un polígon de serveis de la rodalia d'una ciutat com Palma, en lloc de tenir un *loft* a Nova York?

—Home... (riu) no veig que sigui necessari viure en cap lloc en concret per pintar. El que importa és estar obert, sentir-te en connexió amb tot el que passa, conèixer-ho, però això es pot fer en qualsevol lloc, Mallorca i Palma incloses. A més, jo sóc dels qui creuen que res no és res si no és d'un lloc concret. No es pot ser universal sense ser local. I jo sóc mallorquí.

—No s'ho ha plantejat mai, viure i pintar allà?

—Sí. Hi he estat, és clar, i he viscut allà alguns mesos. I em vaig plantejar viure-hi, no et pensis. Però, home, és que allò és brutal. Buff, els pintors també pagam lloguers, saps? I allò és una bogeria: a l'apartament que m'hi van llogar pagava uns 4.200 euros, ja em diràs... Home, si hagués pogut tenir això allà: un espaiós estudi diàfan, una nau de 200 m2 estibada de quadres pintats, en procés, esbossos, pintura, materials diversos... Però, a banda d'aquest aspecte, allò és un mercat molt, molt tancat.

—Doncs, la imatge que tots tenim sol ser la contrària: terra d'oportunitats, etc., no?

—Teòricament. És cert que pots guanyar moltíssims doblers, tenir èxit... si penetres dins del negoci de l'art de Nova York. Només si hi pots entrar, però...

—No tothom que val hi entra?

—Ni remotament. De fet, tot està controlat per poquíssima gent. Pene-

trar-hi és difícilíssim. Si t'hi fixes veuràs que, per exemple, no hi ha pintors espanyols. Potser només hi hagi entrat, de ver, Joan Miró. Una cosa és vendre quadres a americans i una altra molt diferent penetrar dins del món tancadíssim del mercat de l'art d'allà. Tant les galeries com els museus estan molt mediatitzats per interessos econòmics diversos. Ara, per exemple, com que hi ha molts doblers sud-americans, doncs hi ha pintors sud-americans... la cosa va així.

—L'art controlat pels diners.

—Sí, així és.

—No ha estat així sempre per tot arreu?

—Jo crec que no tant com ara. Com a mínim fa uns anys, no et podria precisar exactament quants, existia, diguem-ne, més criteri artístic. Ara no n'hi veig.

—Doncs, per l'èxit d'assistència popular a fires i exposicions d'art qualsevols diria que el panorama és el contrari...

—Sí, home... com una exposició de Velázquez que la visiten 300.000 persones, o ARCO, la fira de Madrid, a la qual hi van 150.000 o no sé quants, no?

—Això, sí.

—Sí, és clar. Però això és l'espectacle de l'art, no el gust per l'art. El públic és fàcilment conduïble. A l'exposició de Velázquez, degudament publicitada, hi van 300.000 persones, però els mateixos *velázquez* hi són la setmana anterior i no hi va ningú. La gent que hi va, igual com la majoria que va a ARCO o a qualsevol altre espectacle d'aquestes característiques, hi va perquè els interessa l'art o per l'atracció de l'espectacle puntual degudament publicitat com un espectacle social?

Em sembla clar que per la segona raó. L'art ha esdevingut espectacle.

—No és bo, això, per a l'art?

—Mira, cada dia ho tenc més clar. La cultura necessita esforç. Necessita que qui en vulgui gaudir faci una decisió individual, pròpia, personal, i això requereix esforç, coneixement. Que un milió d'escolars vagin a veure una exposició no serveix de res. No entenen res. Tant de bo els centenars de milers o milions que anualment visiten una exposició o van a un acte cultural ho fessin conscientment i perquè els agrada allò que van a veure o a escoltar. Això significaria que la societat hauria canviat moltíssim. Tant que no seria la que és, és clar.

—Pessimista.

—És que dins les arts plàstiques veig una decadència molt intensa. A mi, hi ha moltíssimes coses que no m'interessen gens ni mica. És un món, com deia, molt determinat per l'interès econòmic d'un grapat de persones que... en fi, que si conegués el seu sentit, criteri, sensibilitat i coneixement... vaja, que posa la pell de gallina. Home, ara que ho dic, no sé jo si això és massa publicable, no?

—Per mi no se n'estigui. Una curiositat personal que sempre m'ha cridat l'atenció: aquests senyors, o senyores, que es diuen marxants d'art, qui són i què fan?

—Això em deman jo. Això que una persona tengui una carnisseria i el dia següent es faci una targeta de visita que posa "marxant internacional d'art" és curiós, no? Doncs, la cosa va així.

—La proliferació de galeries d'art vol dir que el nivell de sensibilització cap a l'art augmenta? O és purament una qüestió de mercat?

—Als anys setanta, per comparació, les galeries tenien una funció cultural. Avui, són botigues de venda, simplement. Les coses són així.

—L'art crema etapes? Les avantguardes contestatàries d'ahir són l'art oficial d'avui?

—L'art no té nivells superiors en funció d'un procés seqüencial. L'art del segle XIX no és inferior al d'ara. Allò que en diem avantguardes sem-

"Això que una persona tengui una carnisseria i el dia següent es faci una targeta de visita que posa 'marxant internacional d'art' és curiós, no? Doncs, la cosa va així"

pre ha anat lligat a qüestions socials, a la ideologia. Avui, jo no ho veig. Avui existeixen llenguatges diversos que s'usen millor o pitjor. No hi ha el component ideològic. O almenys jo no el veig.

—No hi ha avantguardes, doncs?

—És un terme que cal arraconar completament. Socialment i ideològicament, ja ho dic, no existeixen perquè avui el que es busca és l'interès econòmic.

—I estilísticament?

—Quant al llenguatge plàstic, avui el fet que un senyor utilitzi vídeo, instal·lacions, fotografia... no significa res per si sol. L'art té múltiples branques. L'únic que és important és que el procés intel·lectual que hi ha darrere d'una obra sigui capaç, amb el resultat final, de despertar l'interès. Jo no crec que un senyor sigui avantguardista perquè usi vídeo. Identificar avantguarda amb novetat m'ha semblat sempre una barbaritat.

—Un pintor, un artista, que sigui bo, per ell mateix pot treure el cap?

—És molt difícil. L'artista necessita tenir estratègies per donar-se a conèixer. Si no et coneixen, malament. Això significa que si no les tens per tu mateix, aleshores t'has de posar a les mans d'una galeria. De la mateixa manera que un escriptor necessita l'editorial. Per bo que sigui un escriptor, si ningú el llegeix, doncs malament. En l'art passa igual. Així que el canal és important. Tothom coneix que hi ha editorials que tenen assegurada una millor distribució, que té determinades característiques que la converteixen en més bona als ulls de l'escriptor, no? Doncs, el mateix passa en el món

de l'art. Si no ets un geni de les relacions, necessites les galeries.

—Allò dels doblers negres injectats en la compra-venda d'art és cert?

—Home, com en tot... supòs... supòs que sí.

—Es queixava abans vostè que a la majoria de la gent que va als grans esdeveniments, com ara les exposicions, segurament no l'interessa allò que veu. Però, el fet que el producte, per així dir-ho, només estigui a l'abast de butxaques molt plenes no ajuda a percebre la pintura com un art assequible a la immensa majoria.

—És evident que la persona que compra obra única té un nivell econòmic alt. Ara, per a mi l'obra gràfica, que per exemple fem al Taller 6 A, a Palma, té el mateix valor —que no el preu— i posa l'art a l'abast de moltíssima gent que s'hi interessa. Mira, et diré que és de les coses que més orgullós em fan sentir, el Taller. La gent que s'hi interessa ve i mira, i si li agrada el que veu, doncs s'ho emporta i a preus molt assequibles.

—No em parla de clients, tot i que reconeix que això de l'art és un mercat. Algú ven un producte, algú el compra; és a dir, és una mercaderia que s'intercanvia entre client i venedor.

—A mi no m'agrada parlar de clients. Ni els de l'obra única ni la gràfica són clients. No venem una mercaderia. O jo, almenys, no ho entenc així. Això de mercaderia... home, és que sona, no sé, a vendre el que sigui... i jo no venc una mercaderia. No puc considerar els qui compren un quadre meu com a clients. És alguna cosa molt diferent, molt més intensa, no és simplement una relació conjuntural de tipus

econòmic: "jas: dam euros i jo et don un quadre", no, no és això. Potser sona una mica estrany, però per mi no és això. Jo conec molta gent que ve a veure els meus quadres i que se n'enduu algun, els conec, sé coses d'ells, ells de mi, parlem, no et diré que amb tots sigui amic, però sí que s'estableix una relació que supera l'estricta relació d'una compra-venda. La persona que adquireix art és normalment, si bé no sempre, una persona diferent al que és habitual. Igual que ho és aquella persona que compra i que fa la seva col·lecció d'obra gràfica. És gent que gaudeix de l'art, que l'estima i jo hi tenc una relació que no és ben bé qualificable, simplement, de comercial.

—I la gent que compra per tornar a vendre, per invertir?

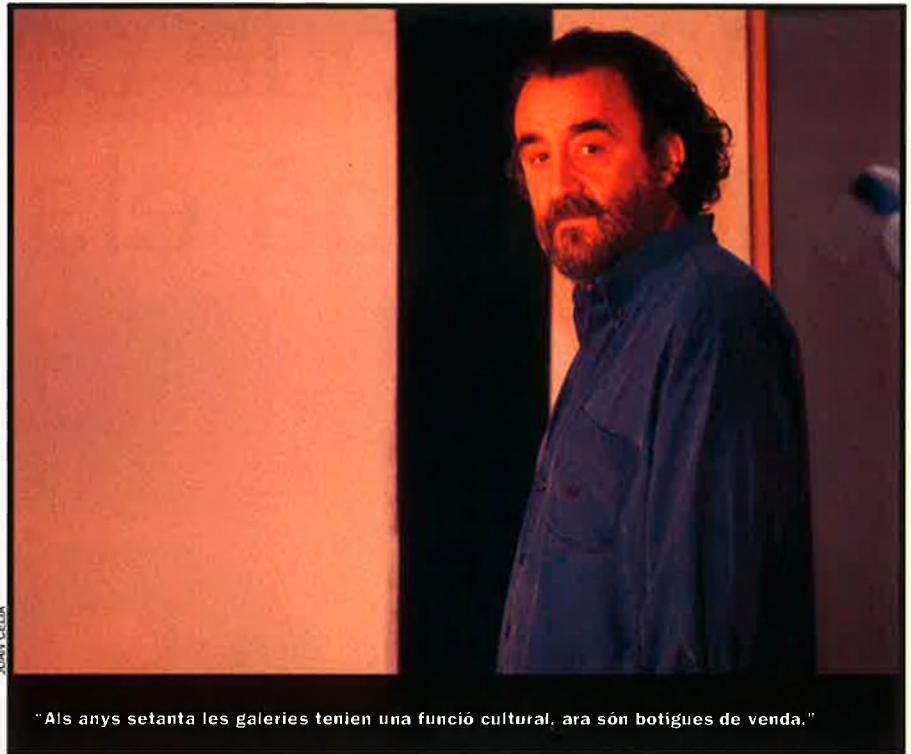
—Home, n'hi ha... però jo és que això no ho entenc. Jo no ho faria mai. Sé que n'hi ha, però com que de coses econòmiques no n'entenc...

—A pesar de ser un sector, el mercat artístic, que mou moltíssims diners, paradoxalment també hi intervenen les institucions públiques que hi posen diners i que actuen, en un sentit o en un altre, sobre el mercat. Una situació estranya, no?

—Uf... a mi això em molesta molt. En moltes ocasions la institució pública el que fa realment és anar al darrere de les galeries. Haurien d'estar al marge d'elements especulatiu, del negoci privat, però... A més, seria lògic que les institucions ajudassin la gent més desconeguda, no? Doncs, s'arriba a l'absurd que se superposen les actuacions públiques i privades. Per què? No ho sé, però si la institució pública, posem per exemple, es dedica a promocionar encara més artistes ja coneguts, i el sector privat, que és el que ho hauria de fer exclusivament, no protesta gens, doncs deu ser perquè l'interessa que sigui així, no? Està clar que el mercat privat utilitza la institució pública o aquesta es deixa utilitzar.

—I al mateix temps les institucions públiques programen allaus d'activitats culturals, incloses exposicions d'art, que no sempre semblen ser massa efectives.

—El que fan és provocar embafament. Aquí, a Palma, et pots trobar en

"Als anys setanta les galeries tenien una funció cultural. ara són botigues de venda."

un mateix centre quatre exposicions alhora. I, és clar, sempre n'hi ha alguna que tapa les altres. No és racional, el que es fa en la gestió cultural. És allò que dèiem abans: el sentit de l'espectacle, la ridícula competició entre institucions per inaugurar exposicions, en lloc de posar-s'hi d'acord. Jo dec ser un ingenu, no ho sé, però no entenc que tots els polítics diuen voler defensar la cultura i a l'hora de la veritat l'únic que defensen és una actuació que amb aquesta competència d'espectacles de la cultura el que fan és perjudicar-la.

—El que reclama vostè és allò que tots els partits diuen voler, el famosos pactes culturals entre institucions d'àmbits diversos, per no fer-se la competència?

—Això mateix. I no és, només, que es facin la ridícula competència entre espectacles, sinó que perjudiquen el foment de l'art i la cultura en general. És elemental, però dissortadament és així. A veure, qualcú es creu que guanyen o perden vots fent el que fan i no fent-ho d'una altra manera més lògica? És clar que no. Però els pot la ridícula pretensió d'acaramullar exposicions, o el que sigui, pensant en el protagonisme de la foto, i res més.

—I, encara més: canvis d'orientació i gestió cada quatre anys en centres i fundacions culturals, deguts als canvis de majoria política.

—És la prova del ridícul. Qualcú es pensa que a quatre anys es pot fer de veritat una política cultural que mereixi aquest nom? És absurd. Però va així. La cosa més lògica seria que es pactàs una gestió conjunta. Però ca... No hi ha criteris, es fa tot de qualsevol manera.

—És curiós que totes les institucions públiques diuen ajudar l'art i la cultura, però, en realitat, únicament ajuden el comerç d'aquestes expressions.

—Es que no s'ajuda la creació ni els creadors, s'ajuda les editorials, les galeries... el negoci, no qui és el creador d'art i de cultura. És el més sagnant dels absurds.

—Demane l'impossible per l'art.

—Seré molt més modest que això, tot i que sembla un impossible. Que hi hagi escoles, a les Balears, en què s'ensenyi, de veres, l'ofici de pintar, de dibuixar, de gravar... i que sigui l'ensenyament públic el que se'n faci càrrec, que ara no és així. Ja m'agradaria...

Miquel Payeras